

pri tebi. Glej — (kaže na Jožeta in Jerico, ki stojita pri vodnjaku) moj Jože je že goden za ženitev — in tvoja Jerica tudi — kaj praviš?

Rovan. Nič ne rečem, Kajžar, ali, zdaj še ne. Pozneje!

Kajžar. Saj jaz tudi tako mislim! Drugo leto enkrat! Roko sem!

Rovan. Velja! (Mu strese roko. — Zažari se — solnce vzhaja.)

Pehač. Kako sem srečen! Zdaj šele vem, kaj sem našel v tebi! (Prime Najdo za roki.) Vse življenje sem iskal in kopicil zaklade — toda šele zdaj, ko sem našel tebe — zdaj šele sem našel pravi zaklad! (Poljubi Najdo na čelo. Lipe vihti klobuk in vriska.)

Maloruske narodne pesmi in kolomejke.

Študija. — Spisal Bajda Kazak.

(Dalje in konec.)

Lz bogate zbirke kolomejk Vladimirja Gnjatjuka izberemo nekaj najznačilnejših in jih razvrstimo po zmyslu. Dve lepi erotiški pesmi najdemo eno v IV. poglavju (Godbe, plesi, spevi), drugo pa v V. poglavju (Noša, nakit).

Naš kodravi godec gosli svoje uglašuje,
oj kako se nam mladičem dušica raduje.
Oj uglaš, oj uglaš, a kadar zagode,
ako bil bi hlod zagreben, vendar plesal bode.

Oj ti godec, godec ljubi, kak umeš igrati,
oj za gosli le je tebe porodila mati.
Pa naj gosli bi igrale, a cimballi bili,
vendar tužnega srca bi ne razveselili.

Pridi, pridi, moj preljubi, pozno pod večerom
in prinesi pod obleko drobceno svirelo.
Oj kak žalno to svirelo moje srce gine!
Kdor ne zna ljubezni, nima srčne bolečine.

Oj dež ide, rosa pada dol na belo brezo,
a jaz svojemu ljubimcu belo srajco vežem.
Oj jo vežem in jo vežem, fino jo izšijem,
a jo svojemu ljubimcu do poroke skrijem.

Malo le imaš koravdic, malo, ljubka, malo,
vendar se na kratkem vratu ti lepo podajo.

Oj Ivane, moj Ivanček, jaz pa tvoja duška,
kot rudeči trak okoli tvojega klobučka.

Oj Anica belolica, čakaj do sobote,
jaz nakupim ti koravdic in čevaljce žolte;
jaz nakupim ti koravdic za dva, za dva leva,
da bi te ljudje spoznali, da si Vaziljeva.

Kazaško ljubezen opeva sledeča:

Suhi dobec, suhi dobec, s tebe nič ne bode,
ali z mene, lepe breze, pa kočijca bode.
Oj pobarvana kočijca in pa vran konjiček,
oj ko sede, pa odpelje mladi se kazaček.

Cestica se je prašila po zelenem gaju,
prašil jo je moj kazaček s svojim konjem vranim.

Oj na hruški beli cvet, ali že odpada,
ljubil je kazak devojko, a jo že ostavlja.

Oj naj le, naj le ostavi, kakor sam želi si,
srečna bodi ona steza, koder iti misli.

Polovica cveta cvete, polovica vene,
hodil je kazak k devojki, zdaj se še ozre ne.

Se naslonil dob na dob je, javor na kalino,
ti si misliš, moj kazaček, da za tabo ginem.

Solnce greje, veter veje, vrhe pripoguje,
moj kazak se ne oženi, mene pričakuje.

Oj ni v mlinu na kamenu kokelj ozelénel,
stari se kazak še danes ni oženil.

Poleg mlina deteljica rdeče je zacvela,
a devojka za kazakom je zahrepenela.

Med bolj resignirane erotiške pesmi spadata med drugimi tudi sledeči kolomejki:

K u m i.

Ker se nisva poročila, pa se pokumiva,
srcu žal nikdar ne bodi, da sva se ljubila.

P o b r a t i m s t v o.

Oj pozna se ji, pobratim, ktera je delavna:
v licu shujšana je, medla, tenka in postavna,
v lici shujšana je; kateri delo ni po godi,
na lahnó se opasuje in počasi hodi.

Oj tovariš moj, pobratim, beda je nad mano,
ker devojka moja noče govoriti z mano.

Oj, pobratim, kupi, kupi žganja ji s korenjem,
pa ti bode govorila kot voda s kamenjem.

Ljubi deve, pobratime, ljubi eno leto,
in spoznal mi boš, pobratim, kako to je kletó.

Včeraj bila je nedelja, danes je pondeljek,
žito mati je vsejala, vzkalil zimzelen je.
Žito mati je vsejala, a rodil le grah je:
kdor najboljši je tovariš, ta največji vrag je.

Lepoto kolomejke opisuje sledeča:

S p e v i.

Stoji vrba sredi sela, vetrec v nji se mudi,
kadar si Rusin zapoje, se Poljak mu čudi.

Oj zakaj se razkričale so po blatu žabe?
— Ker ne pojejo dekleta, a le stare babe.

Kadarkoli preudarjam, kaj mi je početi,
in kadar mi je plakati, brzo jamem peti.

Čudijo ljudje se meni, kedar si prepevam,
a jaz sebi s pesmicami žalosti razvevam.
Ko bi sebi s pesmicami tuge ne morila,
oj tedaj bi jaz mladenka v svetu več ne žila.

Oj nihče tako ne poje, kot majhna dekleta,
kadar ženejo k vodici belčkana jagnjeta.

Oj tako si mislim, kadar plovem po Dunaju,
ni dobiti lepših pesmic, kot so v našem kraju.

Oj devojčica, devojka, pevaj meni pesmi,
ker ti poješ silno krasno, kakor slavček v lesi.

Oj preljubi moji spevi, kam vas bodem djala?
V čistem polju vas bom zbrala, v gorah razsejala.

A kam bodem vas, popevke, kam vas bodem djala?
Zbrala bodem vas v predpasnik, v polju razsejala,
a kadar moj mili pride, njivico oral bo,
pa le-te popevke moje v polju vse pobral bo.

Mamka me je omožila in mi naročila:
Da bi, hčerka, naših spevov nikdar ne zabila.
A ko prišla sem do tašče — na pragu obstala,
že več nisem jaz popevke niti ene znala.

Kadar bodeš ti, devojka, sive voli gnala,
glas izpusti po dobravi, da te mi spoznamo;
glas izpusti po dobravi, po rumenem pesku,
ker te ni po čem spoznati, kakor le po glasku.

Oj kadar si jaz zapojem šetajoč čez polje,
tja po njivici glas pojde, kjer moj ljubi orje.

Oj ti glas moj nežni, tenki, oj ti glasek, glasek,
izpustim te po Dunaju, kot čez rame lase.

Ko bi se, tovarišica, na en glas združili,
to s popevkami bi ljubčka svojega pokrili.
Oj pokrili, oj pokrili od nog pa do glave,
da bi mesta ne pustili, le obrvi črne.

Oj zapoj mi, sivi ptiček, oj zapoj mi, sivi,
oj zapoj mi na le-ta glas, kot je pel moj mili.
Oj zapoj mi, sivi ptiček, oj zapoj, labudek,
oj zapoj mi na le-ta glas, kot v nedeljo ljubček.

Ruska naša kolomejka, dasi je le kratka,
vendar mila je in verna, vendar mi je sladka.
Ako jamem kolomejke naše peti, peti,
vzžalostiš se in zaplačeš, misli se budé ti.

Oj drobcena kolomejka, drobcena in kratka,
ena mila, druga ljuba, tretja mi je sladka.

Pesmi o novačenju in o vojaški službi so po
mislih in koloritu slovenskim zelo podobne. Vla-
dimir Gnjatjuk jih je zbral v VI. poglavju (Vojska).
Novincu se toži po materi, ljubici in domovini. Nekaj
zgodov:

Pred naborom.

Ko začujem kolomejko, začujem, začujem,
radi te-le kolomejke doma ne nočujem.
Toda ko bi, pane brate, jaz doma nočeval,
davno bi že v Stanislavi čeveljce obuval.
Čeveljce obuval, v suktnjo se oblačil novo,
a v nedeljo do puludno namarširal dobro.

Oj prosite, deve, Boga, jaz bom tudi prosil,
da bi jaz, mladenič, nikdar sabljice ne nosil.

Mislila si, stara mati, me ne boš zgubila,
prišla urica bo taka, solze boš točila.
Prišla urica bo taka, dan tak prišel bode,
boš ozirala se, mati, kje je dete tvoje.

Novinci.

Oj orlič, sokoliči polje so pokrili,
snovidovske so novince vojski prideli.
Oj orlič, sokoliči, pod goro zletite,
snovidovski vi mladenči — k domu se vrnite.
Oj mi bi že dol zleteli, megla napotuje,
oj mi bi se že vrnili, cesar zabranjuje.

Javorova je piščalka v dvoje se razklala,
ljubka moja ti presladka, zdaj ostani zdrava.
Miljenka, ostani zdrava, ostani, ostani,
mene mladega pa nikdar in nikjer ne zabi.

Kupi drobno si piščalko, bratec ti moj rodni,
da igral si boš, ko bodeš po Dunaju hodil;
da igral si bodeš, kadar boš na konja sedel,
da ti žal ne bode, kadar ne boš mamke videl.

Oj vzgojila dobra mati je cesarju sinka,
a je samcata ostala, kot na polju bilka.

Razno orožje.

Oj je breza zašumela, dob se je pomlajal,
v Stanislavi godba svira, ljubec je odhajal.
A kadar je že odhajal, nizko se sklonil je,
na cesarskem se konjiču s solzami umil je.

Že so okna pobelega in že beli dan je,
a že čuje se ulanskih sabljic brenketanje.

Jaz sem mislil, ljuba mati, da mi bo kositi,
a mi mlademu so dali karabin nositi.
O da ti-le karabini v ognju bi zgoreli,
da le mladega bi mene pleče ne bolelo.

Bogata in zelo mnogovrstna je zbirka pesmi
kolomejk iz rodbinskega življenja (VIII. poglavje).
Ena izmed najljubkejših iz te vrste je sledeča:

Edinci.

Moj ljubljenec nima sestre, sinček je edinček,
njega lica so cvetoča, kakor mak rudeča.

A jaz sem pri svoji mami edina edinka,
nisem po vodó hodila, ker je v vrtu bila;
nisem po vodó hodila, a le z vrčem včasi,
a še takrat je dejala: detece, počasi!

Štirje voli kot sokoli — tam z rogmi so se česali,
omoži me mati, da ne bi me ljudje obrekovali.

Tam na gori voli v jarmi, a konjiči v sedlu,
oj ne jemlji si jedinke, če bi bila v srebru.
Mamica edinko svojo kot ogenj neguje,
za kraljico si edinko svojo le vzgojuje.

Bedo narodovo pa vidimo najbolj plastično sli-
kano v kolomejkah, ki so zbrane v Gnjatjukovi
zbirki v IX. poglavju: Družabno življenje. Ta od-
delek je najbolj raznovrsten. Izberimo najbolj ka-
rakteristiške:

Potovanje.

Oj pojdemo, pani bratje, pojdemo, pojdemo,
tam, kjer je široka cesta, tam se razidemo.

Ko je bila vesna krasna, nisem vesnovala,
veseli me potovanje, bom odpotovala.

Na tej strani ogenj gori, na drugi je dimno,
a jaz grem iz tega sela, nekomu bo divno.
Na tej strani ogenj gori, na drugi je žar, žar,
a jaz grem iz tega sela, nekomu bo žal, žal.

Oj Kanada, oj Kanada, polja imaš mnogo,
iz Galicije zvalila kmetov si premnogo.

Oj odšel je moj ljubljenec tja do Amerike,
pa mi čevljuje prinese iz nove fabrike.

Oj Gospod ti milostljivi, kaj sem jaz storila,
da sem svojega ljubljence čez morje pustila!

Blagor in beda.

Oj sem spod visoke gore vetrček poveva,
sreče nisem še zaznala, leto že mineva.

Oj dekle nesrečno moje, oj dekle ti moje,
taka beda nate pada, kakor mrak na polje.

Mraz pritiska, veter vije, da kloné drevesa,
kmet sedi mi na pripečku in ostri ušesa.
Okna s snegom so zastlana, da se kar šibijo,
poleg njega so otroci in z zobmi zvonijo.
Oče pa jih teši: Tiho, pride nam podpora,
čim opazi se potreba, krajnega odbora.
A v tem brzo sel pridirja, oj pomoč obila:
en petak za celo selo in soli dva kila!

Zločinci.

Oj pojdemo, pane brate, pojdemo, pojdemo,
na širokem ravnem polju, tam se razidemo.
Na širokem ravnem polju je zelišče gosto,
naj se šlahhta nič ne meša med ljudstvo preprosto.

Čemu tebi, pane brate, torbo je nositi?
Lepše zate, pane brate, je ljudi moriti.
Ali znaš, pane brate, kaj bomo izbrali?
Pasje Ljahe pomorimo, bomo panovali.
Ali vidiš, pane brate, za lesom gomila?
Enkrat umrem, enkrat mati mene je rodila.
Ali bodem ropar, ropar, ali hajdamak bom,
ali pa še pri cesarju najstarši vojak bom.

Ako bi ta dob razvil se in brezice bele,
oj bi šel med hajdamake za štiri nedelje.
Ako bi ta dob razvil se, zelena jelica,
mnoga pusta bi ostala židovska kramnica.
Oj ti dobec moj zeleni, skoz okno te gledam,
oj devojka moja mlada, v ječi zdaj presedam.
Oj na gori njiva, njiva, konca ne ugledam,
vmirili so se sovragi, ker v ječi presedam.

Pijančevanje.

Oj ti žganjice presneto, zate dajem zlato,
a ti mladega me fanta mečeš samo v blato.

Ko napijem se, tovariš, te-le čemeruhe,
so oči mi kakor sklede, židje kakor muhe.

Žganje sva, tovariš, pila, lulo sva kurila,
ni resnice lepa ljubka nama govorila.

Oj napijva se, tovariš, napijva, napijva,
a kdor nama bo na poti, tega pa nabijva!

Oj ne, nisem jaz pijan, žganje je pijano,
vedi, dekle, me domov, dekle ljubovano.

Oj napijem se žganja, na tla me podira,
dobro, da pri tem le vendar nos me še podpira.

Niste čuli, dobri ljudje, pripovedovanja,
da tu poje se in raja, a ne pije žganja?

Oj dva brata, oj dva brata, to sta popivala,
prišli židi, vzeli vole, s čim bova orala?
Zdrav sem, brate, zdrav si, brate, obadva sva zdrava,
sva zapila sive voli, zapijva še krave.

Selo, ki je sila bedno, hipoma spozna se,
hiše v njem so kot svinjaki, krčme kot palače.

Oj vi tata, oj vi mama, oj ne pijta žganja,
ker sem videl, kak je skočil satan vun iz žganja

Oj ne pijte mi žganjice, ona je vesela,
ker že židje so za žganje pokupili sela.

Sem v nedeljo bila p'jana, sem v pondeljek spala,
v torek štirideset snopov žita sem našela,
v sredo sem ga posušila, v četrtek zmlatila,
v petek pa sem ga prodala, v soboto zapila.

Hej kukala kukavica v zelenem zaboji,
oj prenehali mi, ljubca, dragi so napoji,
oj prenehali napoji in objemi vroči,
a me niso zapustili vzdih srca žgoči.

Izmed teh kolomejk je ena celo abstinentovska:

Oj na ribniku pri brezi riba je igrala,
deve so perilo prale, riba jim dejala:
Ali vidite, dekleta, kak veselo rajam,
dasi ni mi krčma znana, vanjo ne zahajam!

Pa je naša mala srenja tako le sklenila,
da nobena več nevestka žganja ne bo pila.

Tako je v kolomejkah, od katerih smo tu pri-
občili le neznaten del, zapisana v preprostih, zdaj
radostnih zdaj otožnih, zdaj šegavih, zdaj resnih
besedah, zgodovina in življenje naroda, ki je na-
šemu po sili čuvstev, melanholiškem razpoloženju in
pesniškem daru zeló podoben.

